

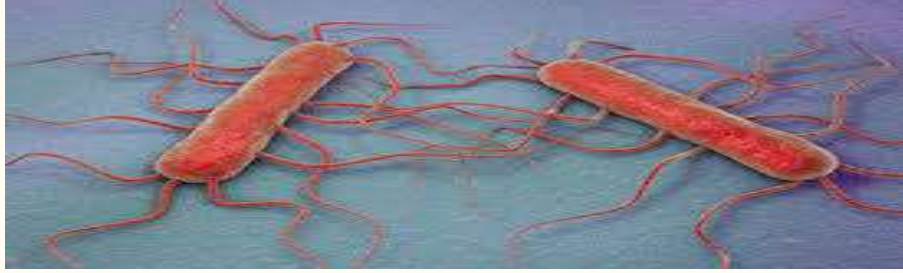
वित्तमन्त्रालयेन प्रतिभूति- अनुबन्ध-विनियमन- नियमे कृतं संशोधनम्

Ministry of Finance
Government of India

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त।
वित्तमन्त्रालयेन षट्-पञ्चाशदुत्तर-
नवदशशततमे प्रतिभूति-अनुबन्ध-
विनियमन-नियमे संशोधनं कृतम्, येन
सार्वजनिक-भारतीय उद्योगसंस्थानैः गिफ्ट-
इंडियन फाइनेंशियल-सिस्टम-कोड इत्यस्य
अन्तराष्ट्रिय-विनियमन-प्रकल्पे प्रतिभूतयः
प्रत्यक्षरूपेण सूचीबद्धं कर्तुं सौविध्यं प्राप्यते।
वित्तमन्त्रालयस्य मतेन, नूतनानि
संशोधनानि भारतीयानां स्टार्ट-अप-
संस्थानां कृते वैश्विक आर्थिकावसरान्
सुलभतया प्रापयिष्यति। अनेन भारतीयानां
लाभं भविष्यति। उद्योगसंस्थानानि अन्येषु
वैश्विक विपणिषु अपि स्वस्य उपस्थितिं
सम्बर्धयितुं मार्गान् अन्विष्यन्ति।

लिस्तेरिया इत्यस्य प्रकोपात् अमेरिकायां पञ्चाशततः अधिकाः रुग्णाः

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त। अमेरिकायां
लिस्तेरिया इत्यस्य प्रकोपात् पञ्चाशततः
अधिकाः रुग्णाः, नवसङ्ख्याकाः जनाः च
मृताः इति ज्ञायते। रोगनियन्त्रण-
निवारणकेन्द्रेण प्रकाशितस्य नवीनतमस्य
विवरणस्य अनुसारं, अष्टादश- राज्येषु
अस्य प्रकोपस्य सूचना प्राप्ता, आहत्य
सप्त-पञ्चाशत्- जनाः चिकित्सालये
चिकित्सां प्राप्तवन्तः। एकादशोत्तर-
द्विसहस्रतमाव्दानन्तरं केण्टलोप् इत्यनेन
सह सम्बद्धस्य लिस्तेरियोसिस इत्यस्य एषः
बृहत्तमः प्रकोपः अस्ति। लिस्तेरिया इति
एकः प्रत्यास्थायि जीवाणुः अस्ति यः
सुतल-भागेषु, यथा मांस- खण्डेषु,
खाद्यपदार्थेषु, शैत्यीकृत-तापमाने च
जीवितुं शक्नोति।

असमराज्ये मुस्लिमविवाहस्य विवाहविच्छेदस्य च पञ्चीकरणमधुना अनिवार्यम्-असमसर्वकारः

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त।
असमविधानसभायां गुरुवासरे
असममुस्लिमविवाहतलाकपञ्चीकरणाधिनिय
मः १९३५ इत्यस्य स्थाने नूतनं विधेयकं
पारितम्, यत् ९० वर्षाणि पुरातनः अधिनियमः
अस्ति। एतत् मुस्लिमविवाहस्य
विवाहविच्छेदस्य (तलाकस्य) च पञ्चीकरणं
करोति। अस्य विधेयकस्य नाम The
Assam Repealing Bill-2024 इति
अस्ति। अधुना मुस्लिमसमुदायस्य जनानां
कृते विवाहस्य तलाकस्य च पञ्चीकरणं

आवश्यकं जातम्। असममन्त्रिमण्डलेन
अगस्तमासस्य २२ दिनाङ्के अस्य विधेयकस्य
अनुमोदनं कृतम्। विधेयकस्य द्वौ विशेषौ
प्रावधानौ स्तः। प्रथमं मुस्लिमविवाहस्य
पञ्चीकरणं इदानीं सर्वकारेण भविष्यति न तु
काजीद्वारा, द्वितीयं च बालविवाहस्य
पञ्चीकरणं अवैधं गण्यते।

अस्य विधेयकस्य विधानसभायां चर्चा कुर्वन्
मुख्यमन्त्री हिमन्तविश्वसर्मा अवदत् यत्
अस्माकम् उद्देश्यं केवलं बालविवाहस्य
समाप्तिः एव नास्ति। वयं काजीव्यवस्थायाः
अपि समाप्तिम् इच्छामः। वयं मुस्लिमविवाहं
तलाकं च सर्वकारीयव्यवस्थायाः अन्तर्गतं
आनेतुं इच्छामः। सरमा उक्तवान् यत्
सर्वोच्चन्यायालयस्य आदेशानुसारं सर्वेषां
विवाहानां पञ्चीकरणं आवश्यकं, परन्तु एतत्
कर्तुं राज्यं काजी इत्यादीनां निजीसंस्थानां
समर्थनं कर्तुं न शक्नोति। असमसर्वकारस्य
एतत् निर्णयं विपक्षेण मुसलमानानां प्रति
भेदभावः इति उक्तम्।

एसोचैम्-पर्यावरण-कार्बन्-सम्मेलनस्योद्घाटनं कृतवान् जलवायु परिवर्तन-राज्यमन्त्री श्रीकीर्ति-वर्धनसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त। केन्द्रीय-
पर्यावरण-वन-जलवायु परिवर्तन-राज्यमन्त्री
श्रीकीर्ति-वर्धनसिंहः गतगुरुवासरे नवदिल्ल्यां
एसोचैम्-पर्यावरण-कार्बन्-सम्मेलनस्य
उद्घाटनम् अकरोत्। सम्मेलनस्य विषयः
सप्तत्युत्तर- द्विसहस्रतमाब्दं पर्यन्तं शुद्ध-
शून्य-कार्बन्-उत्सर्जनं प्राप्तुं तन्त्रस्य विकासः
इति अस्ति। सम्मेलनं सम्बोधयन्, श्री सिंह-
वर्यः अवदत् यत् वायुगुणस्य पर्यावरणस्य च
परिवर्तनं अधुना वैश्विकविषयः अस्ति, परन्तु
देशं अस्मात् प्रभावात् रक्षणाय सर्वकारः
अनेकान् उपायान् कुर्वन् अस्ति। सः अवदत्
यत् सर्वकारः सप्तत्युत्तर-द्विसहस्रतमाब्दं
पर्यन्तं शुद्ध-शून्य-कार्बन्-उत्सर्जनं संसाध्य,
प्रधानमन्त्री-नरेन्द्र- मोदी-वर्यस्य
विकसितभारतस्य सङ्कल्पं साधयितुं कार्यं
कुर्वन् अस्ति। श्री सिंह-वर्यः अवदत् यत्
वैश्विकस्तरे वायुगुणं पर्यावरणं च प्रभावितां
कुर्वतां समस्यानां समाधानम् अन्वेष्टुं
वर्तमानकालस्य आवश्यकता अस्ति इति।
जलसङ्कटस्य, ग्रामीणभारते तस्य प्रभावस्य च
उल्लेखं कुर्वन्, श्री सिंह-वर्यः अवदत् यत्
जलजीवन-मिशन-योजनायाः अन्तर्गतं

निजसमस्याः समाप्य, देशस्य ग्रामीणभागेषु
जनाः, विशेषतः कृषकाः प्रसन्नाः सन्ति इति।

श्री सिंह-वर्यः अवदत् यत् देशे पर्यावरणस्य
समस्यानां निवारणार्थं उद्योगानां हितधारकेभ्यः
सर्वविधम् आवश्यकं समर्थनं दातुं सर्वकारः
प्रतिबद्धः अस्ति इति। सः अवदत् यत्
सम्मेलनस्य परिणामेन भविष्यस्य नीतयः
निर्धारिताः भविष्यन्ति। अस्माकं
सम्वाददातृणां संसूचितं यत् एकदिवसीये
सम्मेलने सम्पूर्णं देशात् उद्योगानां, शोधस्य,
पर्यावरण-सङ्घटनानां च प्रतिनिधयः भागम्
भजन्ति।

सुभाषितम्

पुण्यसञ्चयसम्प्राप्तम्
अधिगण्य नृपश्रियम्।
वञ्चयेद् यः सुहृद्बन्धून्
स भवेद् विफलश्रमः॥

भावार्थः- पुण्य-संचय से प्राप्त राज्यश्री
(सम्पत्ति) को पाकर जो अपने बन्धु-
बांधवों को ठगता है, उसका सारा परिश्रम
व्यर्थ हो जाता है।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

जम्मू-कश्मीरस्य विधानसभा निर्वाचनस्य द्वितीय चरणस्य कृते अधिसूचना प्रख्यापिता

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त। भारतस्य
निर्वाचन आयोगेन जम्मू-कश्मीरस्य
विधानसभा निर्वाचनस्य द्वितीय चरणस्य कृते
अधिसूचना प्रख्यापिता अस्ति अनेन सह एव
नामाङ्कनपत्राणां प्रस्तुतीकरणं समारम्भम्।
नामाङ्कनपत्राणां प्रस्तुतीकरणस्य
अन्तिमतिथिः अग्रिममासस्य पंच-दिनाङ्कः
अस्ति, अग्रिमे दिवसे च नामाङ्कनपत्राणां
परीक्षणं भविष्यति। सितम्बर-मासस्य नव-
दिनाङ्कपर्यन्तं नामाङ्कनस्य प्रत्यावर्तनम्
अनुमतम् अस्ति अपि च सितम्बर-मासस्य
पंचविंशतिदिनाङ्के मतदानं भविष्यति।
अस्मिन् चरणे घण्टमण्डलेषु षड्-विंशति-
विधानसभा क्षेत्रेषु मतदानं भविष्यति।
गान्दरबल, श्रीनगर, बडङ्गाम्, राजौरी, पुज्ल,
रियासी च एतानि मण्डलानि सन्ति यत्र
मतदानं आचरिष्यते। सर्वेभ्यः चरणेभ्यः
परिणामस्य घोषणा अक्टूबर-मासस्य चतुर्थ-
दिनाङ्के भविष्यति।

जम्मू-कश्मीरस्य कुप्वाडायां नियन्त्रणरेखायां त्रयः आतङ्किनः मारिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त। जम्मू-
कश्मीरस्य कुप्वाडा-जनपदे नियन्त्रणरेखायां
द्वयोः भिन्नयोः अवैधप्रवेश-विरुद्ध-
अभियानयोः पृथकयोः सङ्घर्ष-द्वयोः
न्यूनातिन्यूनं त्रयः आतङ्किनः मारिताः।
आतङ्किनां सन्देशस्पद- गतिविधीन् विरुद्ध
प्रतिक्रियारूपेण सुरक्षाकर्मिभिः संयुक्त
अभियानस्य आरम्भात् परं परस्पर- सङ्घर्षम्
समारम्भम्। जम्मू-कश्मीर-आरक्षिबलस्य
आरक्षि-महानिदेशकः आर. आर्. स्वैनः
इत्येषः आकाशवाणीम् अकथयत् यत्
तङ्गधार-क्षेत्रे एकः आतङ्किः मारितः,
माछिल्-क्षेत्रे च द्वौ आतङ्किनौ मारिताः।

राष्ट्रिय-अन्वेषण विभागः सम्पूर्ण देशे अनेकेषु स्थानेषु अन्वेषणाभियानं प्राचालयत्

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्त। पाकिस्तानस्य नेतृत्वे जाते विशाखापत्तनम् गुप्तचर्या प्रकरणम्
अधिकृत्य एकस्मिन् कठोरे कार्यचरणे, राष्ट्रिय-अन्वेषण विभागः परह्यः सम्पूर्ण देशे अनेकेषु
स्थानेषु अन्वेषणाभियानं प्राचालयत्। राष्ट्रिय-अन्वेषण-विभागानुसारं गुजरात, कर्णाटक, केरल,
तेलंगाना, उत्तर-प्रदेश, विहार, हरियाणा-राज्याणां षोडश-स्थानेषु व्यापकान्वेषणाभियानं
प्राचालयत्। राष्ट्रिय-अन्वेषण-विभागस्य दलैः येषां परिसराणां अन्वेषणं कृतं, तानि सर्वाणि
सन्दिग्धगतिविधिषु सम्पृक्तानि आसन् यैः भारते गुप्तचर्यायाः गतिविधयः पाकिस्तानेन धनं
प्राप्तम् आसीत्।

मुख्यमन्त्री, मन्त्रिणः, मुख्यसंसदीयसचिवाः च आगामिमासद्वयं यावत् वेतनं वृत्तिं च न ग्रहीष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलसर्वकारस्य मुख्यमन्त्री, मन्त्रिणः, मुख्यसंसदीयसचिवाः (सीपीएस) च आगामिमासद्वयं यावत् वेतनं वृत्तिं च न ग्रहीष्यन्ति। एते विलम्बिताः अर्थात् पश्चात् मुक्ताः भविष्यन्ति। हिमाचलप्रदेश- विधानसभायां एतां सूचनां दत्त्वा मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् राज्यस्य आर्थिकस्थितिः उत्तमा नास्ति। एतादृशे सति सः स्वस्य, मन्त्रिणां, मुख्यसंसदीयसचिवानां च वेतन-वृत्ति-द्वयोः मासद्वयेन विलम्बं कर्तुं निश्चितवान् अस्ति। एतदतिरिक्तं सः सर्वेभ्यः सदस्येभ्यः स्वेच्छया वेतनवृत्ति-द्वयोः विलम्बं कर्तुं अपि आग्रहं करोति। गुरुवासरे सदने वक्तव्यं दत्त्वा मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् हिमाचलस्य आर्थिकदशा सुष्ठु नास्ति। अस्य अनेकानि कारणानि सन्ति। २०२३-२४ तमे वर्षे राजस्वहानि-अनुदानं ८,०५८ कोटिरूप्यकाणि आसीत्, यत् अस्मिन् वर्षे १८०० कोटिरूप्यकाणि न्यूनीकृत्य ६२५८ कोटिरूप्यकाणि अभवन्। आगामिवर्षे २०२५-२६ तमे वर्षे राजस्वहानिः ३००० कोटिरूप्यकाणि अपि न्यूनीभूय ३२५७ कोटिरूप्यकाणि यावत् भविष्यति। आपदोत्तर आवश्यकतामूल्यांकनस्य (PDNA) प्रायः ९,०४२ कोटिरूप्यकाणां राशिषु केन्द्रसर्वकाराद् अद्यापि कोऽपि राशिः न प्राप्ता। एनपीएस-योगदानस्य प्रायः ९२०० कोटिरूप्यकाणि पीएफआरडीए-संस्थायाः न प्राप्तानि, यस्य कृते केन्द्रसर्वकाराद् अनेकवारं अनुरोधः कृतः। २०२२ तमस्य वर्षस्य जूनमासस्य अनन्तरं जीएसटी-क्षतिपूर्तिः प्राप्तुं स्थगितम् अस्ति। अस्य कारणात् प्रतिवर्षं प्रायः २५००-३००० कोटिरूप्यकाणाम् आयस्य न्यूनता अभवत्। पुरातनवृत्तियोजनायाः पुनर्स्थापनकारणात् ऋणग्रहणस्य सीमा अपि प्रायः द्विसहस्रकोटिरूप्यकाणां न्यूनीकृता अस्ति। एतासां परिस्थितौनाम् अतिक्रमणं न सुकरम्। सुक्खुः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारस्य आयवर्धनार्थं अन-उत्पादकव्ययस्य न्यूनीकरणाय च प्रयत्नाः कृताः। एतेषां प्रयत्नानाम् परिणामः प्राप्तुं समयः स्यात्।

मन्त्रिणां, मुख्यसंसदीयसचिवानां च वेतनवृत्तिद्वयोः विलम्बः प्रतीकात्मकः अस्ति, अतः अपि कठिनतराः निर्णयाः भविष्यन्ति

विधानसभासङ्घले मीडियासमीपं वदन् मुख्यमन्त्री सुक्खुः स्वस्य, मन्त्रिणां, मुख्यसंसदीयसचिवानां च वेतनवृत्ति-द्वयोः विलम्बः प्रतीकात्मकः इति अवदत्। राज्ये अधिकाः कठोरनिर्णयाः भविष्यन्ति। अस्य कृते राज्यस्य जनानां सहकार्यं याचितम् अस्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् पूर्वभाजपासर्वकारस्य आर्थिकदुर्व्यवस्थापनात् हिमाचलस्य अर्थव्यवस्थायाः स्थितिः क्षीणा अभवत्। पञ्चदश वित्त-आयोगस्य अन्तर्गतं प्राप्तस्य राजस्वहानि-अनुदानस्य ७० प्रतिशतं जयरामसर्वकारस्य कार्यकाले व्ययितम्। काङ्ग्रेससर्वकारेण स्वस्य आर्थिक-प्रबन्धनद्वारा अर्थव्यवस्थां पुनः मार्गं प्रति आनेतुं सर्वप्रयत्नाः कृताः। सुक्खुः पुनः उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारस्य प्रतिबद्धता अस्ति यत् कर्मचारिभ्यः लम्बितावशिष्टांशं, महार्घतावृत्तिः

च दातव्या। यथा यथा अर्थव्यवस्था पुनः प्राप्ता भवति तथा तथा सर्वाः देयताः परिशोधयन्ते।

अद्य अहं मुख्यमन्त्री अस्मि, श्वः अन्यः कोऽपि भविष्यति, परन्तु वर्तमानवित्तीयस्थितौ राज्यं त्यक्तुं न शक्यते

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् विगतपञ्चवर्षेषु भाजपासर्वकारेण यथा सर्वकारस्य कोषं लुण्ठितं तत् लज्जाजनकम्। राज्यस्य दुर्गतेः आर्थिकस्थितेः उत्तरदायी पूर्वभाजपासर्वकारः अस्ति। वर्तमानवित्तीयस्थितिः राज्ये पूर्वं कदापि नासीत्। यदि अर्थव्यवस्थायां किञ्चित् अपि विरामः भवति तर्हि समग्रव्यवस्था पतति। सः अवदत् यत् इदानीं सर्वकारः यया दृढतया, दृढनिश्चयेन च अग्रे गच्छति, तेन आगामिवित्तवर्षे आर्थिकस्थितेः नियन्त्रणे सर्वकारः सफलः भविष्यति। विधानसभा परिसरे पत्रकारैः सह वार्तालापं कुर्वन् मुख्यमन्त्री सुक्खुः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशस्य आर्थिकप्रबन्धनस्य कारणेन अर्थव्यवस्थायां निरन्तरं विकासः भवति। राजस्ववर्धनार्थं सर्वकारः कार्यं कुर्वन् अस्ति। सः इच्छति यत् अस्मिन् विषये राज्यस्य सर्वेभ्यः वर्गेभ्यः, अधिकारिभ्यः, कर्मचारिभ्यः च सर्वकारेण सहकार्यं प्राप्नुयात्। सः अवदत् यत् सर्वकाराः आगच्छन्ति गच्छन्ति च एव। अद्य सः मुख्यमन्त्री अस्ति, श्वः अन्यः कोऽपि भविष्यति। परन्तु राज्यं वर्तमानवित्तीयस्थितौ त्यक्तुं न शक्यते। यदि न तर्हि वयं कथं भावी युनां कृते रोजगारं प्रदास्यामः? आर्थिकस्थितौ उन्नयनं कर्तुं कठिननिर्णयाः करणीयाः भविष्यन्ति। तदा एव युनां भविष्यं सुरक्षितं भविष्यति, तेषां रोजगारः भविष्यति। नूतनानां योजनानां धनं कुतः आगमिष्यति? वर्तमानसर्वकारः एतेभ्यः सर्वेभ्यः दृष्टिकोणेभ्यः अग्रे गच्छति। सः अवदत् यत् राज्यस्य उन्नत अर्थव्यवस्थायां रोधं स्थापयितुं न शक्यते, अतः सः अग्रे आर्थिकविकासं प्रति गच्छति। आर्थिकस्थितिं सुदृढं कर्तुं बृहत्होटेलाणां कृतेएकरूप्यकं विद्युत्-अनुदानं स्थगितम् अस्ति। एषः निर्णयः विगतदिने एव कृतः अस्ति।

२०२५ तमस्य वर्षस्य अन्ते हरितहाइड्रोजन-संयंत्रस्य निर्माणं सम्पन्नं भविष्यति- मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

अध्यक्षतायाम् ऊर्जाविभागस्य वरिष्ठाधिकारिभिः सह विधानसभासचिवालये सोलनस्य नालागढे च निर्माणाधीनस्य १ मेगावाटक्षमतायुक्तस्य हरितहाइड्रोजनसंयंत्रस्य प्रगतेः समीक्षा अभवत्। मुख्यमन्त्री निर्माणप्रक्रियायाः त्वरिततां कर्तुम् अधिकारिभ्यः निर्देशं दत्तवान्। सः अवदत् यत् परियोजनायाः निविदां शीघ्रमेव आवंटनीया, संयंत्रस्य निर्माणकार्यं सम्पन्नं कर्तुं २०२५ वर्षस्य अन्ते यावत् समयसीमा निर्धारिता भवेत्। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारः २०२६ तमस्य वर्षस्य मार्चमासस्य ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं हिमाचलं हरित ऊर्जा राज्यं कर्तुं प्रतिबद्धतया सह कार्यं कुर्वन्नस्ति। महत्त्वाकांक्षी लक्ष्यं प्राप्तुं अयं हरितजलवायुसंयंत्रः आधारस्तम्भं सिद्धं भविष्यति। सः अवदत् यत् वर्तमानदृष्ट्या उद्योगेषु हरितहाइड्रोजनस्य याचनाः निरन्तरं वर्धते। हरितहाइड्रोजनः परिवहनं, निर्माणं, ऊर्जाभण्डारणं च इत्यादिषु क्षेत्रेषु जीवाश्म- इन्धनस्य स्वच्छं विकल्पं प्रददाति। शून्यकार्बन- उत्सर्जनयुक्तं हरितहाइड्रोजनस्य उत्पादनेन एषा परियोजना उद्योगेषु ऊर्जाक्षेत्रे च कार्बन उत्सर्जनस्य न्यूनीकरणे महत्त्वपूर्णा भूमिकां निर्वहति, पर्यावरणसंरक्षणं चापि सुनिश्चितं करिष्यति। सुक्खुः अवदत् यत् हरितहाइड्रोजनेन नाइट्रोजन-आक्साइड्, सल्फर- आक्साइड्, कणपदार्थाः इत्यादीनां हानिकारक- प्रदूषकाणाम् उत्सर्जनं न्यूनीकरिष्यते। एतेन वायुगुणवत्ता सुधरति, पारिस्थितिकीतन्त्रस्य रक्षणमपि भविष्यति। पर्यावरणसंरक्षणं प्रति राज्यसर्वकारस्य प्रतिबद्धतां पुनः उक्त्वा मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारेण स्वस्य २० मासस्य कार्यकाले हिमाचलप्रदेशं स्वच्छं हरितं च राज्यरूपेण स्थापयितुम् अनेकानि नवीनपदानि कृतानि। अस्मिन् दिशि सः चम्बानगरे १४ कोटिरूप्यकाणां अनुमानितव्ययेन निर्मितस्य ग्रीनहाइड्रोजनमोबिलिटी स्थानकस्य प्रायोगिकपरियोजनायाः आधारशिला स्थापितवान्। अस्य अतिरिक्तं ऊनामण्डलस्य पेखुबेला इत्यत्र ३२ मेगावाट सौरविद्युत्संस्थानं पूर्वमेव स्थापितम् अस्ति। आगामिषु षड्मासेषु सौरविद्युत्संस्थानद्वयम् अपि संचालितं भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति।

हिमाचलविधानसभासत्रम् सूचनां न प्राप्य क्रुद्धाः नेतारः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलविधानसभायाः प्रावृत्सत्रे कांगड़ायाः विधायकः पवनकाजलः निर्वाचनविभागे उद्योगविभागे च अन्यपृष्ठवर्गस्य (ओबीसी) आरक्षणस्य अन्तर्गतं चयनप्रक्रियायाः प्रश्नस्य उत्तरस्य न प्राप्ते सति खिन्नतां प्रकटितवान्। सः अवदत् यत् निर्वाचनविभागे १५ जनानां, उद्योगविभागे ९ जनानां नियुक्तिः कृता अस्ति, परन्तु अन्यपृष्ठवर्गस्य (ओबीसी) आरक्षणं न गृहीतम्। विभागेषु ओबीसी रोस्टर-इत्यस्य सम्यक् कार्यान्वयनं न क्रियते इति सः अवदत्। अयं वर्गः २७ प्रतिशतं आरक्षणं आग्रहयति, यस्मात् १८ प्रतिशतं अपि

सम्यक् न प्रदत्तं भवति।

अस्मिन् विषये मुख्यमन्त्री अवदत् यत् सम्प्रति अस्मिन् विषये सूचनाः संगृह्यन्ते ये बजटसत्रपर्यन्तं उपलब्धाः भविष्यन्ति। अस्मिन् विषये विपक्षनेता जयरामठाकुरः क्रुद्धः भूत्वा अवदत् यत् एषः गतसत्रे पृष्ठः प्रश्नः अस्ति, तस्य विषये सूचना अपि अस्मिन् सत्रे न आगच्छति। प्रश्नानां स्थगनविषये सूचना

अग्रिमे सत्रे दीयते इति सर्वकारेण सुनिश्चितं कर्तव्यम्। सः सर्वकारेण सूचनां गोपयति इति आरोपं कृतवान्, यस्मिन् विषये मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् येभ्यः विभागेभ्यः सूचना याचिता अस्ति तेषु विभागेषु ओबीसी आरक्षणस्य अन्तर्गतं नियुक्तिः दत्ता अस्ति। सर्वकारः किमपि गोपयितुं प्रयतते इति आरोपः दोषपूर्णः अस्ति। अन्यस्मिन् प्रश्ने पवनकाजलः अवदत् यत् यदा हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयः १५ प्रतिशतं ओबीसी आरक्षणं ददाति तदा नौणीविश्वविद्यालये किमर्थं न दीयते। मापदण्डाः के सन्ति? अस्मिन् विषये शिक्षामन्त्रिणः अनुपस्थितौ जगतसिंहनेगी उक्तवान् यत् यस्मिन् न्यायालये याचिकाद्वयं प्रविष्टम् अस्ति तस्मिन् न्यायालये एषः विषयः प्रचलति। विश्वविद्यालयाः स्वसंविधानानुसारं आरक्षणं ददति, तेषां कार्यम् एव।

हिमाचलविधासभा: शैक्षणिकसंस्थानानां विषये सदनं संघर्षः, घोषोद्घोषाः च

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुखुः उक्तवान् यत् सर्वकारः कस्यापि संस्थायाः विक्रयं न करोति। विपक्षस्य आरोपाः सर्वथा निराधाराः सन्ति, केवलं काल्पनिकवस्तुनि एव वदन्ति। सर्वकारः कामपि भूमिम् अनुबन्धे न दास्यति। सर्वकारस्य सम्पूर्णं ध्यानं शिक्षायाः गुणवत्तायां वर्तते। पूर्वजयरामसर्वकारस्य अनुचितनीतिभिः राज्ये शिक्षायाः गुणवत्तायां न्यूनता अभवत् इति सः आरोपं कृतवान्। अटल आदर्शविद्यालयस्य राजीवगान्धीदिवसस्य आवासीयविद्यालयस्य च विषयः सदनं उच्चैः उत्थापितः, विपक्षः च सर्वकारं कोणे स्थापयितुं यथाशक्ति प्रयतितवान्। अस्मिन् विषये विपक्षस्य विधायकाः अपि सदनं घोषोद्घोषान् उत्थापितवन्तः। विपक्षनेता जयरामठाकुरः आरोपितवान् यत् दिवसस्य आवासीयविद्यालयानाम् भूमिः निजीकम्पनीभ्यः अनुबन्धे दत्ता अस्ति, यत् सर्वकारेण सर्वथा नाङ्गीकृतम्। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् पूर्वप्रधानमन्त्रिणः स्व. अटलबिहारीवाजपेयी एवं स्व. राजीवगान्धीनाम्ना राज्ये ये विद्यालयाः उद्घाटिताः अथवा उद्घाटितानि वा भविष्यन्ति, ते सर्वे कार्यरताः एव तिष्ठन्ति। अटलस्य नाम्ना कोऽपि विद्यालयः पिहितः न भविष्यति तथा च अटल-आदर्शविद्यालयानां कृते बजटस्य प्रावधानं सर्वकारः करिष्यति। बजटस्य उपलब्धतानुसारं तेषां कार्यं सम्पन्नं भविष्यति। विधायकविनोदकुमार- विपिनसिंहपरमारयोः पृष्ठस्य प्रश्नस्य उत्तरे सदनस्य हस्तक्षेपं कुर्वन् मुख्यमंत्री अवदत् यत् विपक्षः काल्पनिकं वदति। काल्पनिकवस्तुनाम् उत्तराणि न सन्ति। मुख्यमंत्री पूर्वजयरामसर्वकारस्य ५ वर्षेषु शिक्षास्तरः न्यूनः जातः इति वदन् स्वस्य क्रोधं प्रकटितवान्। पूर्वसर्वकारस्य त्रुटिकारणात् हिमाचलः शिक्षाक्षेत्रे १८तमं स्थानं प्राप्तवान् अस्ति। मुख्यमंत्री उक्तवान् यत् सर्वकारस्य ध्यानं शिक्षायाः गुणवत्तायां वर्तते यस्य कृते विपक्षेण अपि तस्याः उन्नयनार्थं तेषां समर्थनं कर्तव्यम्। सः अवदत् यत् विद्यालयेषु, महाविद्यालयेषु, विश्वविद्यालयेषु च उत्तमशिक्षा प्रदत्ता भविष्यति।

शिक्षाक्षेत्रे हिमाचलस्य अधोपातः कृतः- जयरामठाकुरः
अस्मिन् विषये सर्वकारे आरोपं कुर्वन् विपक्षनेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् काङ्ग्रेससर्वकारेण शिक्षया सह हिमाचलस्य नाशः कृतः। सः अवदत् यत् सः यत् शब्दं प्रयुञ्जे तत् सम्यक् नास्ति तथापि तत् वक्तव्यम् आपतितम्। शिक्षया सह हिमाचलस्य हितं विक्रेतुं सर्वकारः प्रयतते। मुख्यमंत्री नाङ्गीकरोति, विज्ञापनं च प्रकाशितम् अस्ति। विपक्षः अस्य विषये सदनं कोलाहलं कृत्वा घोषोद्घोषान् अपि आरब्धवान्। विपक्षस्य सदस्याः स्वपीठेषु उत्तिष्ठन्ति स्म। जयरामठाकुरः उक्तवान् यत् पालमपुरे विश्वविद्यालयस्य भूमिः विक्रीयते। इयं भूमिः अन्यकार्याणां कृते दीयते। दिवसस्य आवासीयविद्यालयाः अनुबन्धे दातुं योजना अस्ति। सः अवदत् यत् यदि सर्वकारस्य इच्छा अस्ति तर्हि २८ अटल आदर्शविद्यालयानां कृते बजटं दद्यात्।

नदीनाम् उपनदीनां च तटीकरणाय केन्द्रीय- अनुमोदनं, परन्तु धनं न प्राप्यते- उपमुख्यमंत्री

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। राज्यस्य उपमुख्यमंत्री मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् केन्द्रसर्वकारेण हिमाचलप्रदेशस्य कृते नदीनाम्, उपनदीनां च तटीकरणस्य परियोजनासु निवेशस्य अनुमोदनं दत्तं किन्तु अद्यापि धनं न दत्तम्। सः अवदत् यत् २५३१ कोटिरूप्यकाणां ११ परियोजनाः लम्बिताः सन्ति, यदा तु ब्यास नद्याः तटीकरणाय ०३ सहस्रकोटिरूप्यकाणां आवश्यकता वर्तते। सर्वकारः ब्यासनदीपरियोजनां नूतनतया केन्द्रं प्रति प्रेषयिष्यति। विधायकसुरेशकुमारेण पृष्ठस्य प्रश्नस्य उत्तरे मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन एतत् उक्तम्। अस्मिन् विषये बहवः विधायकाः स्वक्षेत्रस्य उल्लेखं कृत्वा तत्र चतटीकरणस्य आवश्यकतां प्रकटितवन्तः। मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् एतासु परियोजनासु कार्यं तदा एव सम्भवं भविष्यति यदा केन्द्रसर्वकारः सहायतां प्रदास्यति। तदर्थं सः विपक्षनेतारं जयरामठाकुरं अपि देहल्यां सार्धं गन्तुं आमन्त्रितवान्। सः अवदत् यत् सीरखड्ड इत्यस्य तटीकरणे १५७ कोटिरूप्यकाणि व्ययः भविष्यन्ति। एतादृशाः ११ परियोजनाः केन्द्रसर्वकाराय प्रेषिताः किन्तु केन्द्रसर्वकारेण विगतपञ्चवर्षेषु सम्पूर्णं धनं जलजीवनमिश्नाय आबण्डितम्।

तटीकरणम् अथवा सीवरेज इत्यादिषु अन्यासु परियोजनासु कोऽपि बजटं न दत्तम्। सः प्रधानमन्त्रिणं नरेन्द्रमोदिं गृहमन्त्रिणं अमितशाहं च कुल्लु-मनालीम् आगत्य ब्यासनद्याः स्थितिं पश्यतु इति आह। सः अवदत् यत् सः इच्छति यत् एतौ नेतारौ अत्र आगत्य वर्षर्तौ ब्यासनद्याः स्थितिः कीदृशी अस्ति इति स्वयमेव पश्यन्तु इति। एतदर्थं नूतना परियोजना प्रेषिता भविष्यति, यस्य कृते ३००० कोटिरूप्यकाणाम् आवश्यकता भविष्यति। सदनं विधायकः राकेशकालिया ब्यासस्य सहायकोपनदीनां तटीकरणस्य विषयं उत्थापितवान्, सुखरामचौधरी च यमुना- गिरी- नद्योः तटीकरणस्य विषये चर्चां कृतवान्। विधायकः हंसराजः चम्बामण्डलस्य विषयान् उत्थापितवान् येषु तत्र काऽपि परियोजना विचाराधीना नास्ति इति उक्तम्। यमुना- गिरी-नद्योः विषये उक्तं यत् तेषां ४८० कोटिरूप्यकाणां परियोजना केन्द्रे लम्बिता अस्ति। विधायक भुवनेश्वरगौड़ः ब्यासनद्याः विषयं उत्थापितवान् यस्मिन् मुकेश अग्निहोत्री इत्यनेन उक्तं यत् आपदापुनर्वासार्थं राज्यस्य बजटात् १५८ कोटिरूप्यकाणि तस्य मण्डलाय दत्तानि सन्ति, यस्मात् ५८ कोटिरूप्यकाणि व्ययितानि सन्ति। अनुराधा राणा यदा लाहौल-स्पीतेः विषये ज्ञातुम् इच्छति स्म तदा तया उक्तं यत् तत्र काऽपि परियोजना विचाराधीना नास्ति, भविष्ये अपि तस्याः समावेशः भविष्यति।

पटनाविश्वविद्यालये संस्कृतदिवससमारोहः

हिमसंस्कृतवार्ताः। स्नातकोत्तरसंस्कृतविभागे, पटनाविश्वविद्यालये, विभागाध्यक्षस्य प्रो. लक्ष्मीनारायणस्य अध्यक्षतायां संस्कृतदिनं समारोहपूर्वकं समाचरितम्। अस्मिन्नेव अवसरकाले विविधसंस्थायाः शिक्षकैः सह विभागीयछात्राः, शोधार्थिनः, अन्ये मान्यवराः चापि उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य आरम्भः देवीसरस्वत्याः प्रतिमायां माल्यार्पणं वन्दनञ्च कृत्वा जातः। प्रथमं छात्रैः संस्कृतगीतम्, संभाषणञ्च काव्यपाठञ्च प्रस्तुतम्। विभागस्य अतिथिशिक्षिका डॉ. भारतीकुमारी अस्माभिः समागतानाम् अतिथीनां स्वागतं कृतवती। कार्यक्रमे विशिष्टः अतिथिः इति रूपेण विभागीयशिक्षकः डॉ. हरीशदासः छात्रान् संस्कृतभाषायां लेखितुं, वक्तुं च प्रेरयन् उक्तवान् यत् यदि वयम् अनेन संकल्पेन प्रवेष्टां कुर्मः तर्हि संस्कृतभाषायां सफलतां प्राप्नुमः। सः संस्कृतगीतम् आवर्ज्य छात्रेभ्यः स्वकर्तव्यानां प्रति सजगः भवितुं संदेशं दत्तवान्। अध्यक्षीयम् उद्बोधनं दत्तुं प्रो. लक्ष्मीनारायणः संस्कृतभाषायां वर्णितानां दार्शनिकानां आध्यात्मिकानां च रहस्यानि

प्रकाशयन् उक्तवान् यत् संस्कृतभाषा केवलं अभिव्यक्तेः संभाषणस्य वा साधनं न, अपि तु जीवात्मनः परमात्मना सह मिलनस्य साधनं अस्ति। अत्र नरात् नारायणं प्रति यात्रां सुगमं भवति। कोऽपि नरः नारायणस्य शक्तिं प्रभाम् च सहजेन प्राप्तवान् सन्, समाजम् अपि प्रकाशयितुं समर्थः भवति, इदं ज्ञानं अस्मान् संस्कृतभाषायाम् लभ्यते। ततः पूर्वं विभागस्य छात्राः उपासना आर्या, प्रचिति कुमारी, तन्नू कुमारी च वेदरुचाः प्रस्तुतवन्तः। राजश्री चयनितानां श्रेष्ठानां संस्कृतसुभाषितानां सुमधुरस्वरं दत्तवती। काजलकुमारी निर्भयः च महाकवेः कालिदासस्य पद्यानि मनोहारिणि पाठितवन्तः, तनुजाकुमारी च संस्कृतभाषायाः महत्त्वे संस्कृतभाषायामेव भाषणं दत्तवती। समारोहे दर्शनविभागस्य डॉ. राणा रणविजयः, डॉ. मिथिलेशकुमारः, अनुजकुमारः, राजीवतिवारी इत्यादयः अपि स्वविचारान् प्रकटितवन्तः। धन्यवादं ज्ञापितवान् विभागस्य शोधछात्रा अर्पितापालः। कार्यक्रमस्य सफलं संचालनं संस्कृतसंजीवनसमाजस्य महासचिवः डॉ. मुकेशकुमार ओझा कृतवान्।

“अकबरबिरबल च”

बिरबलः तथा च राजाअकबर कथां बहवः प्रसिद्धा अस्ति | तां सर्वे हि जानन्ति च | बिरबलोऽतिव चतुरबुद्धिमन्तो च | तस्य कीर्तिं सर्वत्र विकरन्ति आसीत् | एकवारं बिरबलस्य बुद्धिचातुर्यं द्रष्टुं एकपण्डितः राजाअकबरस्य राजसभायां आगतवान् | तेन प्रश्नद्वयं बिरबलं पृष्टम्।

पण्डितः—“ कः च ज्ञानी कः च अज्ञानी ? बिरबलः—“येन सह चर्चा कृता , सा चर्चा सफला भवति | स व्यक्ति ज्ञानी तथा च येन सह चर्चा कृता सा चर्चा निष्फला भवति सः अज्ञानी।

पण्डितः—“ कः क्रतोत्तमः कः अनुत्तमः ? बिरबलः—“ उदरपूरितंभोजनं, शरीरस्य कृते वस्त्राणि तथा च बान्धवानां स्नेह यदि प्राप्यते तर्हि सर्वेक्रतवः उत्तमा सन्ति किन्तु यदि उदरपूरितं भोजनं न प्राप्यते , शरीरस्य कृते वस्त्राणि ना सन्ति तथा च कोऽपि बान्धवः स्नेहं न कुरुते तर्हि सर्वेक्रतवः अनुत्तमं एव |

बिरबलस्य उत्तराणि श्रुत्वा पण्डितोक्तवान् मया आकर्ष्यं ततोऽपि बिरबल महानः चतुरो, बुद्धिमन्तो च |

अतीव सन्तोषेण पण्डित अन्यत्र गतवान् |

डॉ. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे / महाराष्ट्रम्

गुजरात-राज्ये जलप्लावनेन विनाशान्तरं साहाय्योद्धारस्य कार्याणि द्रुतगत्या प्रचलन्ति

हिमसंस्कृतवार्ताः 30 अगस्ता। गुजरात-राज्ये जलप्लावनेन विनाशस्य अनन्तरे साहाय्योद्धारस्य कार्याणि द्रुतगत्या प्रचलन्ति। प्रधानमंत्री नरेन्द्रमोदी मुख्यमंत्री भूपेन्द्रपटेलेन सह दूरभाष-माध्यमेन सम्वादं कृत्वा जलप्लावन- प्रभावित-प्रदेशेषु साहाय्य-कार्यस्य समीक्षणं कृतवान्। सः

सामान्य-जीवनस्य पुनःस्थापनार्थं जलप्लावित-क्षेत्रेषु स्वच्छतां, सार्वजनिक-स्वास्थ्यकार्याणि च त्वरया कर्तुं राज्यप्रशासनं निर्देशितवान् । अत्रान्तरे, भारतीय-ऋतुविज्ञान-विभागेन सौराष्ट्र-कच्छ-प्रदेशयोः अत्यधिकवृष्टेः पूर्वानुमानं व्यक्तीकृतम् अस्ति ।

उत्तराखण्डसंस्कृत- अकादमी राज्यस्य द्वितीयराजभाषायाः संरक्षणाय अक्तूबर- नवम्बरमासेषु खण्डस्तरीय- जिलास्तरीय- राज्यस्तरीय- प्रतियोगितानाम् आयोजनं प्रस्तावितम्

1. छात्रप्रतियोगितानां पूर्वं अकादमीद्वारा आयोजिता संयोजकानां सहसंयोजकानां च एकदिवसीयप्रशिक्षणकार्यशाला।
2. छात्रप्रतियोगितायां प्रतिभागिभ्यः अकादमीद्वारा राज्य-जिला-खण्ड-स्तरयोः प्रायः पञ्चविंशति- लक्ष- रूप्यकाणां राशिः पुरस्कृता भविष्यति।
3. अकादम्याम् आयोजितायां एकदिवसीयकार्यशालायां 95 विकासखण्डानां 13 जनपदानां च 100 तः अधिकाः शिक्षकाः भागं गृहीतवन्तः।

माध्यमेन निर्माणकार्यस्य हिताय स्थानीयस्तरस्य जनप्रतिनिधिभिः लक्षशः रूप्यकाणां धनस्य घोषणां कर्तुं शक्यते, छात्रेभ्यः प्रत्यक्षपुरस्काराः चापि दीयन्ते। रुद्रप्रयागजनपदसंयोजकः स्वस्य अनुभवं प्रकटयन् उक्तवान् यत् एतैः स्पर्धाभिः माध्यमेन जनपदे संस्कृतवातावरणं निर्मायते। जनपदे प्रथमस्थानं प्राप्तवन्तः छात्राः रुद्रप्रयागजनपदस्य जनप्रतिनिधिभिः अधिकारिभिः च पुरस्कृताः भवन्ति। कार्यशालायाः संचालनं कुर्वन् अकादम्याः शोधधिकारी डॉ. हरीशचन्द्रगुरुरानी प्रतियोगितानाम् आयोजनसम्बद्धनियमविनियमानां विषये विस्तृतप्रशिक्षणं दत्तवान्। अकादम्याः प्रकाशनाधिकारी किशोरीलालरतूडी समस्त संयोजकान् सहसंयोजकान् च प्रतियोगितासम्बद्धप्रपत्राणां सामग्रीं प्रदाय उक्तं यत् राज्यस्य सर्वेषु मण्डलेषु विकासखण्डेषु च शताधिकाः समन्वयकाः सहसंयोजकाः च भागं गृहीतवन्तः इति उक्तवान् कार्यशालायां। संस्कृताकादम्याः वित्ताधिकारी सत्येन्द्रप्रसादडबरालः सर्वेभ्यः आगन्तुकेभ्यः धन्यवादं दत्त्वा उक्तवान् यत् भवान् सर्वे संयोजकाः सहसंयोजकाः च संस्कृतस्य उन्नायकाः सन्ति भवद्भिः एव अकादम्याः छात्रस्पर्धाः दूरस्थमुन्सियारीतः सर्वत्र सुचारुतया संचालिताः भवन्ति इति। अवसरेऽत्र डॉ. चंद्रशेखरनौटियालः, डॉ. नवीनपंतः, डॉ. हेमचंद्रजोशी, डॉ. द्वारिका प्रसादनौटियालः, दशरथसिंहकाण्डपालः, शैलेन्द्रडोभालः, डॉ. सामश्रवा आर्यः, हरीशचंद्रः, पंकजप्रसादः, कुलदीपमैन्दोला, रमाकान्तकुकरेती, रोशनगौडः, आदिभिः संयोजकसहितैः सह अकादम्याः प्रशासनिकाधिकारी लीला रावतः, सहायकपुस्तकालयकर्मी रमा कठैतः, विवेकपंचभैय्या, गणेशप्रसादफोंदणी, दिव्या, आकांक्षा, मोहितः, प्रीतमः, पंकजः, अश्विनी, कविता, ओमप्रकाशभट्टः, संतोषः, वेवी त्रिपाठी, लक्ष्मीचंद्रः, सुंदरः आदयः उपस्थिताः आसन्।

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुलदीपमैन्दोला। हरिद्वारम्
उत्तराखण्डसंस्कृत- अकादमी राज्यस्य द्वितीयराजभाषायाः संरक्षणाय, प्रचाराय, प्रसाराय च अक्तूबर-नवम्बरमासेषु खण्डस्तरीय- जिलास्तरीय- राज्यस्तरीय- प्रतियोगितानाम् आयोजनं प्रस्तावितम् अस्ति। खण्ड- जिला- स्तरस्य प्रतियोगितानां सफलसञ्चालनार्थं संस्कृत- अकादमी- नवनिर्मित- सभाशालायां खण्डसंयोजकानां, सहसंयोजकानां च कृते एकदिवसीयकार्यशालायाः आयोजनं कृतम्। कार्यशालायाः उद्घाटनं सरस्वतीमूर्तये पुष्पार्पणेन, दीपप्रज्वालनेन च अभवत्। प्रस्तावितं सम्बोधनं कुर्वन् अकादम्याः सचिवः डॉ. वाजश्रवा आर्यः अवदत् यत् संस्कृतछात्रप्रतियोगितानां माध्यमेन दूरस्थक्षेत्रेभ्यः छात्रेभ्यः अपि प्रतियोगितायां भागं गृहीतुं अवसरः प्राप्यते। राज्यस्य १५ विकासखण्डेषु २०२४ तमस्य वर्षस्य अक्तूबर १५-१६ दिनाङ्केषु, २०२४ तमस्य वर्षस्य अक्तूबर २२-२३ दिनाङ्केषु च १३ मण्डलेषु प्रतियोगितानाम् आयोजनं भविष्यति। खण्डे प्राप्तप्रथमस्थानस्य प्रतिभागिनः जिलास्तरस्य भागं गृह्णन्ति, जिलास्तरस्य च प्राप्तप्रथमस्थानस्य प्रतिभागिनः राज्यस्तरस्य भागं गृह्णन्ति।

हरिद्वारे 22-23 नवम्बर, 2024 दिनाङ्केषु राज्यस्तरीय- संस्कृतछात्रप्रतियोगितानाम् आयोजनं भविष्यति। अस्मिन् अवसरे संस्कृतशिक्षानिदेशालयस्य निदेशकः डॉ. आनन्दभारद्वाजः अवदत् यत् संस्कृतस्य छात्रप्रतियोगिताः संस्कृतमहामहोत्सवः अथवा संस्कृतकुम्भः इति कथयितुं समीचीनं भविष्यति। यतः एतैः स्पर्धाभिः माध्यमेन लक्षशः संस्कृतभाषाविद्वांसः, शिक्षकाः, प्राचार्याः, छात्राः, संस्कृतप्रेमिणः च प्रत्यक्षतया परोक्षतया च एकत्र आगच्छन्ति। यस्मात् कारणात् संस्कृतभाषायाः रक्षणाय, प्रचाराय, भविष्यस्य कार्ययोजनानां रूपरेखां सज्जीकर्तुं च विचाराः प्राप्यन्ते। जनपदसंयोजकाः, सहसंयोजकाः, खण्डसंयोजकाः च स्वस्य अनुभवान् विचारान् च प्रकटयन्तः अवदन् यत् मण्डलेषु खण्डेषु च एतेषां प्रतियोगितानां

३० अगस्तदिनाङ्कः लघु उद्योगदिवसः

प्रतिवर्षं '३० अगस्त' दिनाङ्के लघु उद्योगदिवसः आचर्यते। लघुउद्योगानाम् प्रचारः, वृत्तिहीनेभ्यः वृत्तेः अवसराः च प्रदातुम् उद्दिश्य अयं दिवसः आचर्यते। भारतसदृशे विकासशीलदेशे लघुउद्योगाः आर्थिकविकासे महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहन्ति। भारतस्य समग्र-आर्थिक-विकासे तस्य सामरिक-महत्त्वं दृष्ट्वा लघु-औद्योगिक-क्षेत्रस्य विकासस्य आवश्यकतायां विशेषं बलं दत्तम् अस्ति। तदनुसारं लघुउद्योगानाम् कृते सर्वकाराद् नीतिसमर्थनस्य प्रवृत्तिः लघुउद्योगवर्गस्य विकासाय सहायकं अनुकूलं च अभवत्।

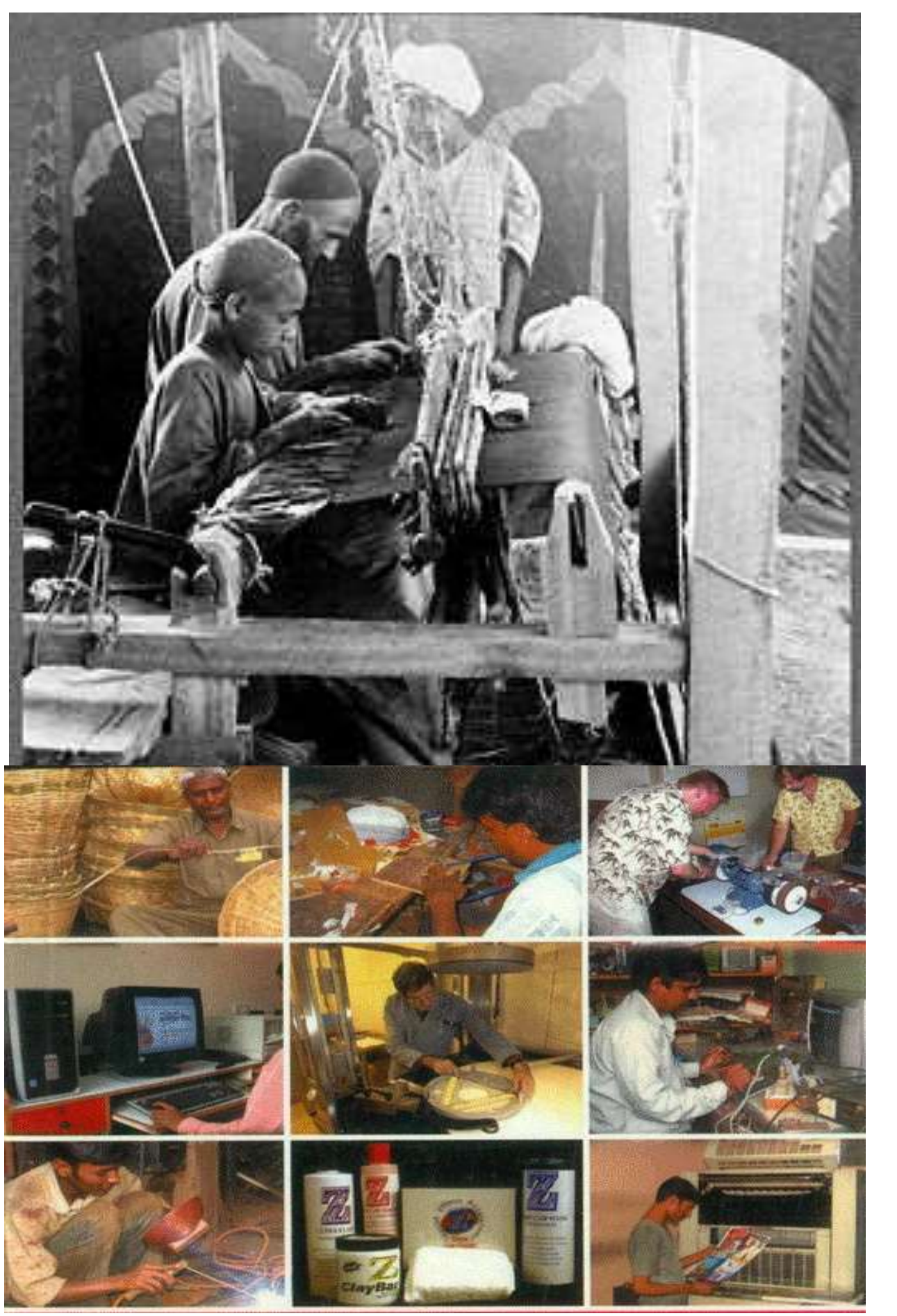
परिभाषा

सर्वकारेण समये समये लघु-कुटीर-उद्योगाः परिभाषिताः सन्ति। लघुउद्योगाः ते उद्योगाः सन्ति ये लघुपरिमाणेन क्रियन्ते ये सामान्यतया उद्यमिनां साहाय्येन मुख्यव्यापाररूपेण चालिताः भवन्ति येषु उद्योगेषु १० तः ५० जनाः वेतनस्य विनियमरूपेण कार्यं कुर्वन्ति ते उद्योगाः लघुउद्योगेषु अन्तर्गतं भवति। लघुउद्योगः एकः औद्योगिकः उपक्रमः अस्ति यस्मिन् निवेशः संयंत्रेषु यन्त्रेषु च स्थिरसम्पत्त्याः भवति। एषा निवेशसीमा सर्वकारेण समये समये परिवर्तते एव। लघुउद्योगेषु बहिः मालस्य आयातः भवति, बहिः अपि तान्त्रिककौशलं प्राप्तुं शक्यते।

लघुउद्योगः

लघु औद्योगिक इकाई एकः औद्योगिकः उपक्रमः अस्ति यत्र संयंत्रेषु यन्त्रेषु च निवेशः एककोटिरूप्यकात् अधिकं न भवति, परन्तु होजरी, हस्तसाधनं, औषधानि औषधानि च, लेखनसामग्रीवस्तूनि तथा क्रीडासामग्री इत्यादिषु केषुचित् वस्तूनि निवेशस्य सीमा 1000 रूप्यकाणि यावत् आसीत् ५

कोटि। लघुउद्योगवर्गस्य नूतनं नाम लघु उद्यमः इति दत्तम् अस्ति।

मध्यम उद्यमः

एतादृशं एककं यत्र संयंत्रेषु यन्त्रेषु च निवेशः लघुउद्योगसीमाम् अतिक्रमति परन्तु १० कोटिरूप्यकाणि यावत् भवति, तत्र मध्यम उद्यमः इति कथ्यते

भारतीय अर्थव्यवस्थायां योगदानम्

लघु-उद्योगानाम्, कुटीर-उद्योगानाम् च भारतीय- अर्थव्यवस्थायां अतीव महत्त्वपूर्णं स्थानम् अस्ति। प्राचीनकालात् भारते लघु-कुटीर-उद्योगाः उत्तमगुणवत्तायुक्तानां वस्तूनाम् उत्पादनं कुर्वन्ति। यद्यपि आङ्ग्लशासनकाले अन्यभारतीयोद्योगानाम् इव अस्य क्षेत्रस्य महत्क्षयः अभवत्, परन्तु स्वातन्त्र्यानन्तरं तस्य विकासः अतीव तीव्रगत्या अभवत्।

लघु उद्योगमन्त्रालयः

'लघुउद्योगमन्त्रालयः' भारते लघुउद्योगानाम् विकासाय विकासाय च नोडल एजेन्सीरूपेण कार्यं करोति। मन्त्रालयः लघुउद्योगानाम् प्रवर्धनार्थं तेषां प्रतिस्पर्धां वर्धयितुं नीतयः निर्माति कार्यान्वितं च करोति। अस्य समर्थनं विविधैः सार्वजनिकक्षेत्रस्य उद्यमैः भवति, यथा- 'लघुउद्योगविकाससङ्गठनम्' (SIDO) सर्वकारस्य नीतेः, कार्यक्रमानां, परियोजनानां, योजनानां च निर्माणे, कार्यान्वयनस्य पर्यवेक्षणे च सहायतां कर्तुं शीर्षसंस्था अस्ति 'राष्ट्रीयलघुउद्योगनिगमलिमिटेड्' (एनएसआईसी) 'भारतसर्वकारेण' देशे लघुउद्योगानाम् प्रवर्धनं, समर्थनं, पोषणं च कर्तुं तेषां परिचालनस्य व्यावसायिकपक्षेषु ध्यानं दत्त्वा स्थापिता मन्त्रालयेन त्रीणि राष्ट्रियउद्यमविकाससंस्थानि स्थापितानि, ये लघुउद्योगक्षेत्रे उद्यमविकासाय प्रशिक्षणकेन्द्राणि, उद्यमसंशोधनं तथा प्रशिक्षणपरामर्शसेवासु संलग्नाः सन्ति। एते यथा- १. हैदराबाद में 'राष्ट्रीय लघु उद्योग विस्तार प्रशिक्षण संस्थान' (NISIT)। नोएडागरं 'राष्ट्रीय उद्यम तथा लघुव्यापार विकास संस्थान' (NIESBUD)। 'भारतीय उद्यम संस्थान' (IIE) गुवाहाटी